't Bieteutje

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI
Jaargang 23 nr. 2 : april - mei - juni 2004

Afgiftekantoor : 2320 Hoogstraten
V.U. : Wim Verschraegen, Vooraard 10, 2322 Minderhout

Colofon

't Bieteutje is het kwartaalblad van **NATUURWERKGROEP MARKVALLEI**
Deze werkgroep vormt de koepel van de volgende verenigingen :

* NATUURPUNT MARKVALLEI VZW
* J.N.M. MARKVALLEI VZW
* V.M.P.A. HOOGSTRATEN VZW
* V.E.L.T. NOORDERKEMPEN VZW

Natuurpunt Markvallei VZW :

Voorzitter

Drej Oomen
Klein Eyssel 29 a
2328 Meerle
☎ 03/315.02.45 (☎0476/53.58.44)

Secretaris

Wim Verschraegen
Vooraard 10
2322 Minderhout
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

Penningmeester

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41 (☎0495/26.74.41)

Werkgroep Beleid

Marcel Adriaensen
Venneweg 2
2321 Meer
☎ 03/315.90.40

Werkgroep Natuurstudie

Stijn Leestmans
's Boschstraat 17
2320 Hoogstraten
☎ 0479/93.21.12

Werkgroep Reservaten en Ondervoorzitter

Jef Leestmans
Engstraat 36
2340 Beerse
☎ 03/314.26.73 (☎ 0475/69.53.53)

Werkgroep Natuureducatie

Drej Oomen (zie hoger)

J.N.M. Markvallei VZW

Stijn Leestmans
's Boschstraat 17
2320 Hoogstraten
☎ 0479/93.21.12

V.E.L.T. Noorderkempen VZW

Jan Horsten
Grote Plaats 33
2323 Wortel
☎ 03/314.22.55

Leden van V.M.P.A., V.E.L.T. en van andere Natuurpunt- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overmaking van **4 €** op rekeningnummer 523-0453829-41 onv. Natuurpunt Markvallei, Kerkstraat 48, 2328 Meerle met vermelding van " 't Bieteutje 2004 ".

WEBSITE NATUURWERKGROEP MARKVALLEI : users.pandora.be/markvallei/

Voorwoord

Na de gezellige binnenactiviteiten zoals onze kwis, diareeksen en de jaarlijkse verenigingsavond, is het nu tijd om ons volledig op de buiten activitteiten te concentreren.

Zo starten vanaf 22 april terug de plantenwandelingen en dit telkens op donderdagavond. Een artikeltje hierover vind je in deze bieteut. De juiste wandelplaatsen zijn opgenomen in de activiteitenkalender.

Ondertussen is het lente geworden. De eerste hommels en dagvlinders zijn reeds gezien. Nog enkele maanden en onze trots, het bont dikkopje, een kleine dagvlinder, vliegt weer volop in onze gebieden. Een uitgebreid verslag van dit boeiende vlindertje dat we reeds 5 jaar monitoren in Wortel-Kolonie vind je in dit blaadje.

Wie met vele plantensoorten in hun naturlijke biotopen wil kennismaken, mag zeker de zondagsactiviteit op 6 juni niet overslaan. We gaan dan immers naar de heemtuin van Ruckven waar vele bloeiende planten in waterrijke milieus, holle wegen, onkruidakkertjes, heideveldjes, ... te bewonderen zijn.

Voor de JNM-ers onder ons, zet volgende data al maar in jullie agenda want van 19 tot 25 juli gaan jullie immers op kamp naar de Voerstreek.

Tot op de activiteiten.

Wim Verschraegen

5 jaar monitoring Bonte dikkopjes te Wortel-Kolonie

Ook in het jaar 2003 hebben we ons bezig gehouden met het opvolgen van een belangrijke populatie Bonte dikkopjes voor Vlaanderen. Na enkele jaren van drastische achteruitgang in het onderzochte gebied hebben we dit jaar een stabilisatie van de aantallen kunnen vaststellen. Op sommige plaatsen zelfs een lichte vooruitgang.
Dit hoeft ons echter nog niet euforisch te stemmen wat we hieronder zullen proberen te verduidelijken. Eerst zullen we nog eens de structuur en opbouw van de populatie bespreken.
Tevens zijn we nu vijf jaar bezig met het opvolgen van de populatie(s) Bonte dikkopjes te Wortel Kolonie en dat is misschien wel een reden om eens enkele voorzichtige conclusies te trekken.

De populatie van het Bont dikkopje te Wortel Kolonie werd in 1998 door Victor Hoeymans voor de eerste keer opgemerkt. Het duurde echter tot in 1999 vooraleer we gestart zijn met een 'monitoringsprogramma'.
In dat jaar hebben we ook geheel Wortel Kolonie en de Schootsen Hoek afgespeurd op zoek naar nog aanwezige subpopulaties.

Het resultaat is dat we over het gehele onderzoeksgebied uitkwamen op 3 afzonderlijke populaties waartussen waarschijnlijk geen (of zeer weinig) onderling contact bestaat.

De eerste populatie (verder populatie I) bevind zich in het boscomplex van Wortel-Kolonie (ten westen van het kerkhof voor landlopers) en hier bestaat het biotoop uit drie open dreven in dennenbos (Grove den). De vegetatie van deze dreven bestaat voornamelijk uit Pijpestro (welke als voedselplant voor de rupsen zal dienen) en enkele nectarplanten zoals Braam en Tormentil (nectarplanten voor de vlinders).

Een tweede populatie (populatie II) bevindt zich op het stuk van Wortel Kolonie dat beheerd wordt door afdeling Natuur. Hier komen de vlindertjes voornamelijk voor op een open dreef (in dennenbos) met Pijpestro en een veel grotere bezetting van nectarplanten (voornamelijk Bramen). Op deze plaats komen de vlinders ook voor langs een zuur

vennetje gelegen in een gemengd boscomplex (aan de zuidkant van dit ven is dit voornamelijk berk aan de noordzijde een open bos met Grove den).

De derde populatie (populatie III) bevindt zich op Nederlands grondgebied, het boscomplex van de Schootsen Hoek. Hier komen de vlindertjes voornamelijk voor op één dreef die zonbeschenen is door zijn Noord-zuid oriëntatie. In deze dreef bestaat de vegetatie bijna uitsluitend uit Pijpestro en er zijn zeer weinig nectarplanten aanwezig. In de buurt van deze dreef ligt nog een dreef waar de vlindertjes vliegen maar in minder aantal (hier zijn veel meer nectarplanten aanwezig). Deze twee plaatsen kennen een uitwisseling daar we regelmatig Bonte dikkopjes tegenkomen in een donkere dreef die deze twee plaatsen met elkaar verbindt. Laatst genoemde plaats is niet geschikt voor de voortplanting van deze diertjes (veel te weinig zonbeschenen.)

Toen we aan ons onderzoek begonnen in 1999 hadden we het aantal dieren (voor de drie populaties) geschat op een minimum van 200 individuen. Nu schatten we dat er stabilisatie van de populatie is ontstaan en schatten we het totale aantal dieren op maximaal 100.
Dit is een daling van zo maar net 50%. Deze daling was het meest uitgesproken in populatie I.

*Als we naar de grafiek voor deze populatie kijken zien we een zeer duidelijke terugval in het aantal individuen in 2001. (De populatie werd toen gereduceerd tot 1/3 van de vroegere populatiegrootte: van 121 ex. in 2000 naar 43 ex. in 2001) De reden voor deze terugval is dat er in de zomer (vroege najaar) van 2000 is gestart met het maaien van de dreven, waarschijnlijk naar brandveiligheid toe. Deze ingreep is dramatisch geweest voor de Bonte dikkopjes omdat de rupsen leven op Pijpestrobossen van enkele jaren oud. De rupsen zijn dus letterlijk weggemaaid, wat zich in 2001 onmiddellijk heeft geuit in een veel minder aantal volwassen individuen. Een indirect gevolg hiervan is dat de gemaaide plaatsen enkele jaren lang geen voorplantings mogelijkheden meer bieden. Nu zien we dat het aantal volwassen vlinders in deze dreven de drie jaren na deze ingreep stabiel blijven (max.43 individuen in 2001, max. 36 in 2002 en max. 39 individuen in 2003). Deze stabilisatie is duidelijk te verklaren. Wegens het maaien van de dreven wordt er geen eiafzet meer gedaan in het midden van de dreven (die nu jaarlijks worden gemaaid) omdat deze hier niet meer voor geschikt zijn. Eiafzet zal

hierdoor plaatsvinden op de stukken die niet gemaaid worden en dit zijn de zijkanten van deze dreven en de 'lichtere' stukken in het bos waar nog wel voldoende oude Pijpestrobossen aanwezig zijn.

Met andere woorden: door het jaarlijkse maaien van deze dreven is het draagvlak van het gebied (voor het Bont dikkopje) verminderd en dit resulteert rechtstreeks in een kleinere populatie.
Toch is het aan te raden om te stoppen met het jaarlijkse maaien van deze dreven (we vragen ons trouwens af in hoe verre dit de brandveiligheid van het gebied ten goede komt) omdat kleine populaties steeds gevoeliger zijn voor mogelijke veranderingen en dus makkelijker verdwijnen.
Momenteel bedraagt de populatie maximaal 50 dieren daar deze in 2000 nog zeker uit 130 volwassen dieren bestond.

*Als we naar de grafiek van populatie II kijken zien we ook een duidelijke (meer geleidelijke) daling van de aantallen gevolgd door een fikse stijging in 2003. Deze daling is te verklaren door het steeds donkerder worden van de dreef waarop de Bonte dikkopjes voorkomen. De oorzaak van het verduisteren van deze dreef lag aan het voorkomen van Moeraseiken langs beide kanten van de dreef. Deze Moeraseiken zijn in de winter van 2002-2003 door afdeling Natuur verwijderd, wat de populatie in de toekomst zeker positief zal beïnvloeden.
Het spreekt voor zich dat dit de stijging van het aantal individuen voor dit gebied niet kan verklaren. De hoofdreden hiervoor is dat we in 2003 de vlindertjes die langs een in de buurt gelegen ven meegeteld hebben. Wat een verdubbeling van het aantal Bonte dikkopjes met zich meegebracht heeft. Momenteel bedraagt deze populatie maximaal 30 vlinders.

* In populatie III (Schootsen Hoek) zien we een sterke daling van de aantallen in 2001. Een even drastische daling als diegene die we hebben gemerkt in populatie I. Bijna twee derde van de populatie is toen verdwenen. De reden van deze daling is net dezelfde als in populatie I, namelijk het starten van het jaarlijkse maaien van de dreven. Er is echter een duidelijke stijging van de aantallen voor deze populatie te merken voor wat 2003 betreft. Een verdubbeling van de aantallen, van max. 16 getelde ex. in 2001 en 2002 naar max. 30 ex. in 2003.
Deze verdubbeling is te verklaren door het feit dat het lorkenbos dat deze vliegplaats omgeeft een zeer open karakter heeft met vele oude Pijpestrobossen die zich lenen tot eiafzet. Door de maaiwerken is de

draagkracht van deze populatie dus minder zwaar aangetast dan bij populatie I die deze uitwijkmogelijkheden niet heeft en uitsluitend gebonden is tot een voorkomen op de dreven zelf.
Een dreiging voor populatie III is het groter worden van een dennenaanplant die zich aan de westzijde van de dreef bevind, maar dit zal waarschijnlijk wel meevallen door de Noord-Zuid oriëntatie van de dreef.

Conclusie :

Na een sterke daling (van twee derde) wegens het starten van een jaarlijkse maaibeurt op de vliegplaats van de Bonte dikkopjes volgt er een stabilisering van de aantallen. Deze stabilisering komt er nadat de populatie zich heeft aangepast aan de nieuwe situatie waarin de draagkracht van het gebied is verminderd.

Indien er niet gestopt wordt met deze maaiwerken op de vliegplaats van populatie I zal deze beperkt blijven in aantal. Ze zal blijven steken op één derde van de vroegere populatiegrootte.

De maaiwerken hebben een even zware inpakt gehad op populatie III. In 2003 is duidelijk geworden dat deze populatie beter gebufferd is gebleken. Waarschijnlijk zullen de aantallen die in 2003 zijn geteld in 2004 een stabilisering kennen op ongeveer twee derde van de oude populatie.

Het moeilijkste te voorspellen is populatie II die beheert word door afdeling Natuur. We kunnen er echter wel vanuit gaan dat er een populatiegroei zal plaatsvinden wegens een gunstig beheer.

Bart Hoeymans
Wim Verschraegen
Ingrid Brosens

Bonte dikkopjes - Wortel Kolonie

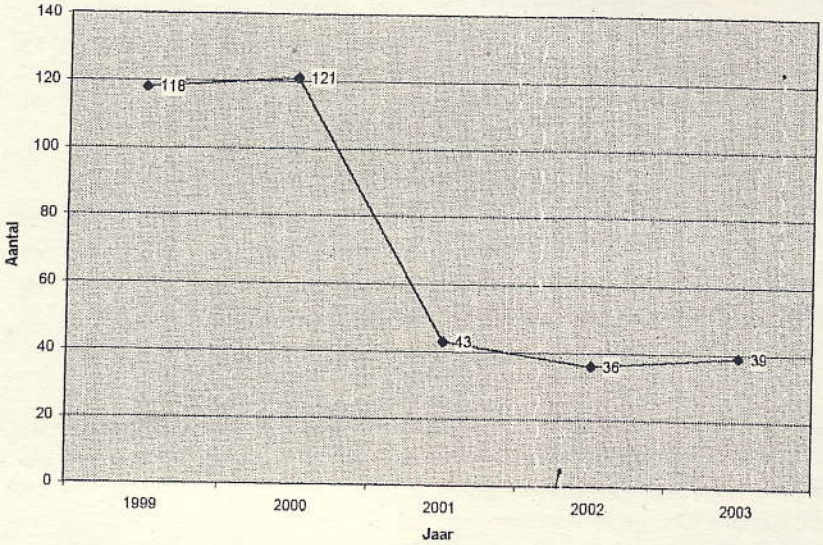

Bonte dikkopjes - Wortel Kolonie (grenspad)

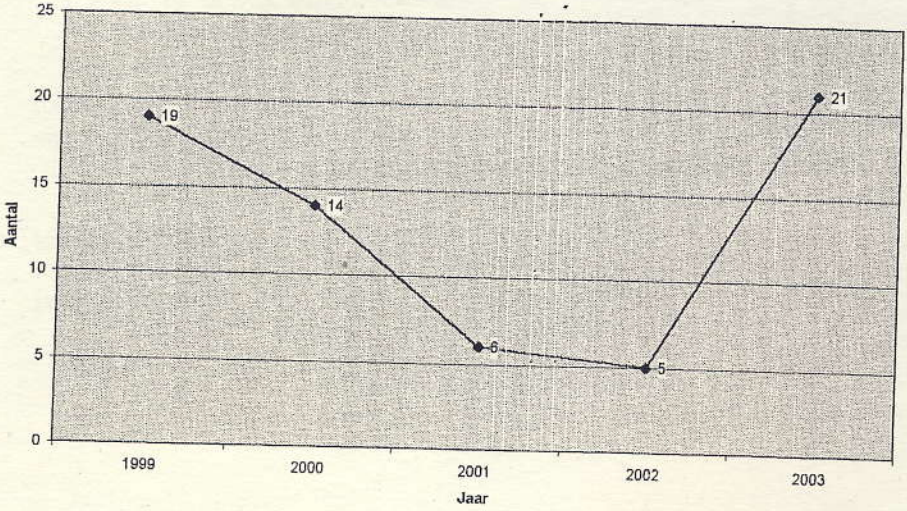

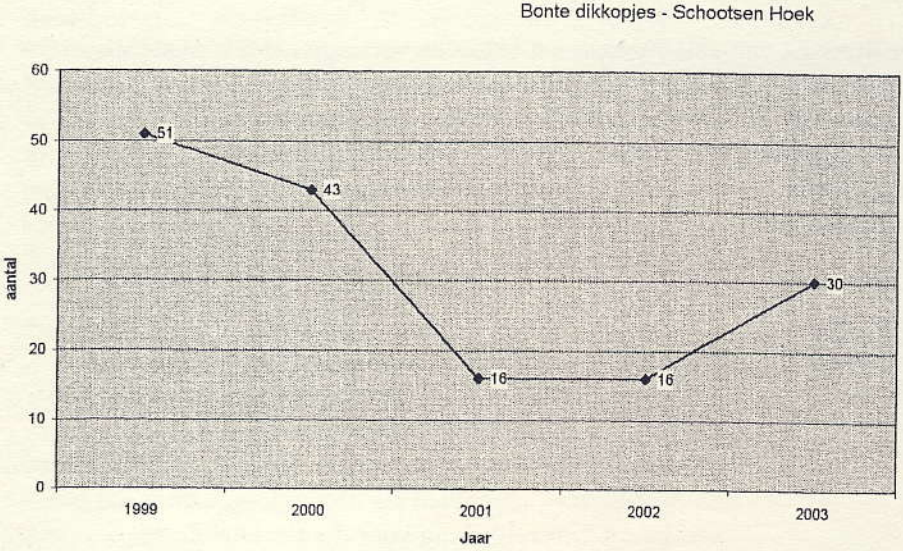
Bonte dikkopjes - Schootsen Hoek
aantal
60
50
40
30
20
10
0
51
43
16
16
30
1999
2000
2001
2002
2003
Jaar

Busrit 'De Antwerpse Haven' van 25 januari.

Op verzoek van vele maak ik dit beloofde verslagje. Het is namelijk zo dat ik herhaaldelijk vragen heb gekregen van waar we nu precies geweest zijn.Dus zal ik hierbij een kaartje geven en een opsomming in chronologische volgorde van de bezochte natuurgebieden.
Stijn heeft voor ons mooi de waargenomen vogels per gebied opgeschreven.

1. Blokkersdijk

Omschrijving: Deze plas is ontstaan door opzetten van dijken voor het opspuiten van het terrein voor industrie. Maar wegens geldgebrek en geen kandidaten voor terrein is dit nooit gebeurd, en is er dus water tussen de dijken blijven staan. Ondertussen is het gebied als natuurgebied en is het ook van internationaal belang voor doortrekkende en overwinterende vogels. Rond blokkersdijk is zeer actieve werkgroep bezig, zij tellen dagelijks het aantal vogels in het gebied wat je dan ook kan terugvinden op het schrijfbord in de kijkhut.

Waargenomen vogels: toppereend 3m + 1v; brilduiker 1 koppel; kleine zwaan 2; enkele pijlstaarten

2. Vlakte Van Zwijndrecht.

Omschrijving: Het eerste natuurcompensatie gebied in het kader van het Deurganckdok. Het is namelijk zo dat het Deurganckdok volledig in vogelrichtlijngebied valt en is men dus Europees verplicht om hier de verloren natuurwaarden te compenseren op andere stukken.
De vlakte van Zwijndrecht is opgespoten terrein, maar er was nog steeds geen bedrijf op gevestigd. Dus is er besloten om dit terrein terug in te richten als natuurgebied. Dit houdt in dat men hier en daar een paar plassen, die

ontstaan zijn door regen, zal vergroten en langs deze plassen dijkjes opzetten voor ijsvogels, oeverzwaluw, e.d. Op dit moment wordt al een begrazingsbeheer toegepast, het gebied wordt nu vooral gebruikt door overwinterende watervogels en blauwe- en bruine kiekendief het gehele jaar.

Waargenomen vogels: bruine kiekendief 1v

3. Steenlandpolder:

Omschrijving: Opnieuw een natuurcompensatie gebied, deze keer niet voor het Deurganckdok maar voor het recentelijk aangelegde Verrebroekdok.
Dit gebied is eigenlijk een stuk oorspronkelijke polder rondom Kallo dat een beetje verloren was geraakt tussen de snelweg, richting Liefkenshoektunnel, en het havengebied. Daarom is er beslist om deze polder gebieden op te kopen en in te richten als natuurgebied en een stuk buffergebied rondom de haven op linkeroever.

Geen noemenswaardige waarnemingen.

4. Verrebroekse Plassen

Omschrijving: Dit gebied ligt in het verlengde van het nieuwe Verrebroekdok, eigenlijk is het dok nog niet volledig af en zijn deze plassen dus daar achter de tijdelijke dijk ontstaan. Je leest het inderdaad goed 'tijdelijk', het is de bedoeling van het Gem. Havenbedrijf om dit dok ooit verder af te werken. Maar voorlopig is dit nog een prachtig vogelgebied.

Waargenomen vogels: nonnetje 5m + 9v; brilduiker 1m; kl. zilverreiger 2; br. kiek 1v; roodborsttapuit 1m

5. Drijdijck

Omschrijving: Dit zijn polders die worden omgevormd tot een weidevogelgebied.
Wat dus inhoud dat men hier het maaiveld gaat afgraven en hier een daar en plas zal maken, dus het gebied word eigenlijk terug nat gemaakt.

Geen noemenswaardige waarnemingen.

6. Zoetwaterkreek en Putten-West

Omschrijving: Ook dit natuurcompensatiegebied wordt ingericht als weidvogelgebied. Dit gebied sluit onmiddellijk aan het vorige, dus opnieuw een vorming van een bufferzone rondom het havengebied. Ook dit gebied moet nog volledig worden aangelegd. Momenteel s VLM bezig met de landbouwers om grondenruil te regelen.

Geen noemenswaardige waarnemingen.

7. De Putten

Omschrijving: Zoals de naam al doet vermoeden sluit dit gebied weer opnieuw aan het vorige. Het is ook een weidevogelgebied, maar met dit verstanden dat dit reeds een bestaand gebied is.

Waargenomen vogels: kolgans 1500; witgatje 2, tureluur 1, kl. zilverreiger 1

NB de dag na de busrit hoorde ik vertellen dat daar een paar groepjes baardmannetjes zat, helaas wist ik dit niet van te voren, anders let je toch op zulke dingen

8. Het verdronken land van Saeftinghe

Omschrijving: Een alom gekend gebied, niet echt meer grenzend aan het havengebied. Maar toch te mooi om er niet even langs te rijden als je in de buurt bent.

Hier hebben we een kijkhut bezocht dat ons een overzicht op het gebied geeft.

Waargenomen vogels: goudplevier 30; grutto (ijslandse) 2; kluut 1; bruine kiekendief 1m en 3 v

9. Schor Ouden Doel + Paardenschor

Omschrijving: Twee buitendijkse schorrengebieden van de Schelde. Schor Ouden Doel is een bestaand schorrengebied. Paardenschor is een schorrengebied dat was opgespoten voor de kerncentrale van Doel. In al die tijd is het nooit gebruikt en heeft het ook geen toekomst meer als industriegebied wordt dit dus ook ingericht als natuurcompensatie gebied. Dus laat ons zeggen dat Schor Ouden Doel uitbreidt.

Waargenomen vogels: **velduil 1**; kluut 50

Nu gaan we door de Liefkenshoektunnel naar rechter Scheldeoever.

10. Loswallen ten noorden van de Zandvlietsluis

Omschrijving: Dit is eigenlijk geen natuurgebied, het is namelijk een gebied waar men slib opspuit. Dit slib wordt ontwaterd door bezinking, met het gevolg dat dus hier constant de bovenste 20cm water is. Dit gebied is in de zomer gekend als het belangrijkste broedgebied voor de zwartkopmeeuw.

Geen noemenswaardige waarnemingen.

11. De Kuifeend en de Verlegde Schijn

Omschrijving: De Kuifeend is het belangrijkste natuurgebied voor overwinterde watervogels op de rechteroever. Het nadeel aan dit gebied is dat je moeilijk tot dit gebied kunt raken omdat het volledig is ingesloten door de

sporen van het rangeerstation. De Verlegde Schijn daarentegen is wel goed te bereiken. Omdat je hier langs kan rijden en dus een volledig overzicht heeft over de rivier. Het nadeel hier is wel dat aan de andere zijde van de weg 'De Hoge Maey' (de stortplaats van het huisvuil van Antwerpen) ligt.

Geen Noemenswaardige waarnemingen.

12. De Bospolder

Omschrijving: Dit is een vrij recentelijk ingericht natuurgebied door de VLM. Hier is een plas gegraven, 2 kijkhutten gebouwd, en een begrazingsbeheer opgezet met hekrunderen.

Waargenomen vogels: ijsvogel 1; nonnetje 9v; gr. zaagbek 3v + 1m; vuurgoudhaantje (gehoord)

Zo dit zijn de bezochte gebieden, bekijk ook eens het bijgevoegde plannetje voor de ligging.

Ik ben blij deze tocht gemaakt te hebben. Want net als de meesten was ook voor mij dit een grote verrassing, ook ik wist niet goed wat te verwachten. Maar naar jullie reacties te horen was dit een zeer geslaagde trip, waarvoor dank. Ook de waarnemingslijst van 69 verschillende soorten vogels deed dat vermoeden. Dus denk ik wel dat er binnen een paar jaar nog wel eens een vervolg opkomt, bijvoorbeeld wanneer de natuurcompensaties wat verder zijn ingericht.

Groetjes,
Geert

relevante websites:www.antwerpennoord.be;
www.natuurpunt.be/waselinkerscheldeoever;
www.deurganckdok.be/nl/natuur.html

Waarnemingen busuitstap De Haven van Antwerpen 25/1/04

1. aalscholver
2. bergeend
3. blauwe reiger
4. brilduiker
5. bruine kiekendief
6. buizerd
7. canadese gans
8. dodaars
9. ekster
10. fazant
11. fuut
12. goudplevier
13. graspieper
14. grauwe gans
15. groene specht
16. groenling
17. grote bonte specht
18. grote mantelmeeuw
19. grote zaagbek
20. grutto
21. holenduif
22. houtduif
23. huismus
24. ijsvogel
25. kauw
26. kievit
27. kleine zilverreiger
28. kleine zwaan
29. kluut
30. knobbelzwaan
31. kokmeeuw
32. kolgans
33. koolmees
34. krakeend
35. kramsvogel
36. krooneend (privé)
37. kuifeend
38. meerkoet
39. merel
40. nijlgans
41. nonnetje
42. patrijs
43. pijlstaart
44. pimpelmees
45. putter
46. rietgors
47. roodborsttapuit
48. scholekster
49. slobeend
50. smient
51. sperwer
52. spreeuw
53. steenuil
54. stormmeeuw
55. tafeleend
56. toppereend
57. torenvalk
58. tureluur
59. turkse tortel
60. veldleeuwerik
61. velduil
62. vink
63. vuurgoudhaantje
64. waterhoen
65. wilden eend
66. winterkoning
67. wintertaling
68. witgatje
69. wulp
70. zilvermeeuw
71. zwarte kraai
72. zwarte zwaan (privé)

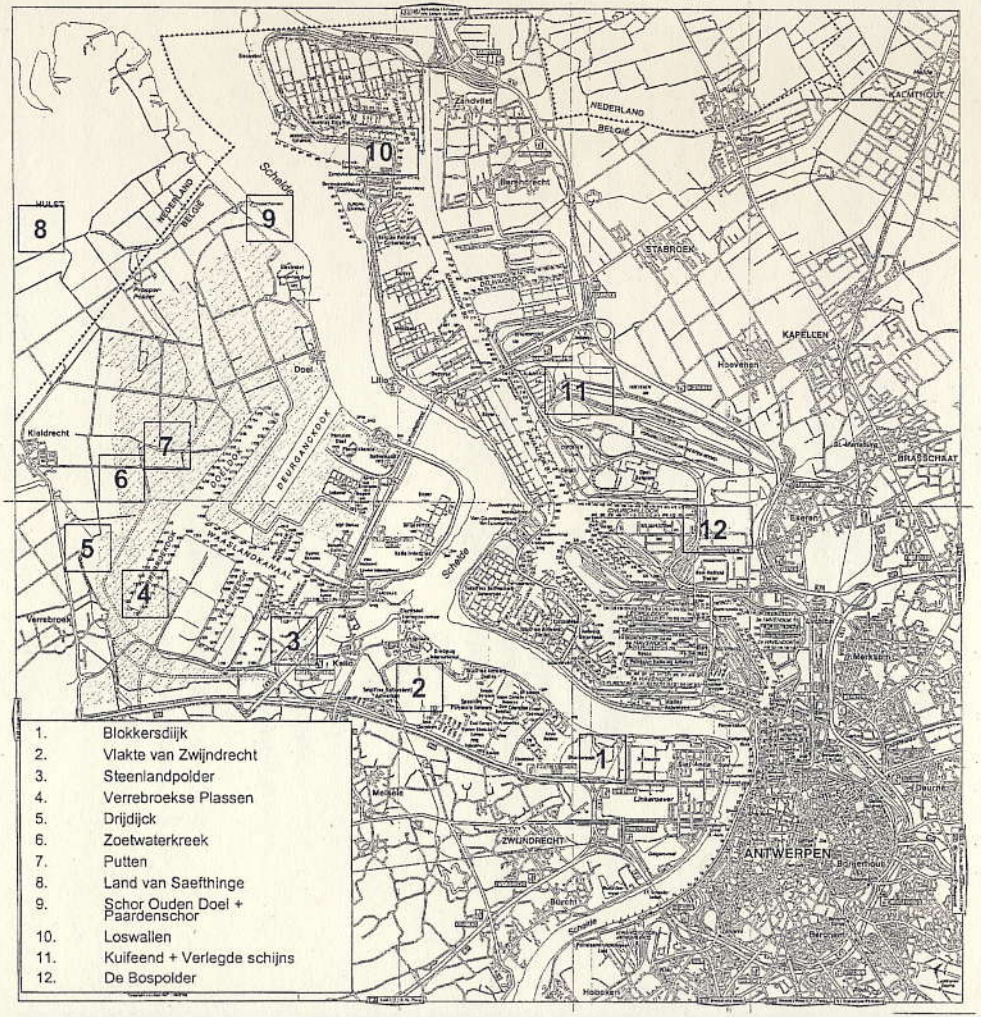
1. Blokkersdijk
2. Vlakte van Zwijndrecht
3. Steenlandpolder
4. Verrebroekse Plassen
5. Drijdijck
6. Zoetwaterkreek
7. Putten
8. Land van Saefthinge
9. Schor Ouden Doel + Paardenschor
10. Loswallen
11. Kuifeend + Verlegde schijns
12. De Bospolder
NEDERLAND
BELGIË
Zandvliet
Berendrecht
STABROEK
KAPELLEN
BRASSCHAAT
Doel
Lillo
Kieldrecht
Verrebroek
Melsele
ZWIJNDRECHT
ANTWERPEN
Schelde

Mailinglist activiteiten

Diegene die steeds op de hoogte wil worden gebracht per e-mail van de volgende activiteit en nog niet op de mailinglist staat, kan dit aanvragen door een mailtje te sturen naar ingridwim@hotmail.com

Werkgroep Natuurfotografie

Met de werkgroep fotografie zijn we tijdens de wintermaanden enkele keren bijeen geweest waarbij heel wat frisse ideeën zijn ontstaan.

Op één van die avonden hebben we nader kennis gemaakt met elementaire begrippen in de fotografie zoals diafragma, sluitertijd, scherpte-diepte, over- en onderbelichten, stops, ...

Voor 2004 staat er heel wat op ons programma :

- maken van een promotiestand voor onze afdeling
- jaarthema = hout : resultaten van onze werkgroepfotografen zullen vertoont worden begin 2005
- fototentoonstelling 'van nature ... een monument' voor de open monumentendag in Wortel-Kolonie
- gezamelijke excursies, oa. voorjaarsbloeiers

Foto's van onze fotografen en van de activiteiten kan je steeds vinden op onze site http://groups.msn.com/NatuurfotowerkgroepMarkvallei.

Voor meer info kan je steeds ondergetekende contacteren of ingridwim@hotmail.com

Wim Verschraegen

AANKONDIGING:

JNM GAAT OP KAMP

Jaja, ook dit jaar gaat JNM afdeling Markvallei op kamp en nog wel naar de Voerstreek (dus je mag dat woordenboek Frans thuislaten). Meer nieuws verneem je in het volgende bieteutje, maar beitel al vast het volgende in je agenda:

JNM Markvallei kamp: 19 tot 25 Juli 2004.

JIPPIEJEE NAAR DE ZEE

Voor wie: Voor iedereen die mee wil.
Wanneer: 17 april

We spreken af om 9u15 morgens aan de achterkant van Berchem station alwaar Stef jullie zal opwachten. Vanaf daar vertrekken we met de trein naar Oostende alwaar we ons eens goed gaan amuseren aan het strand.
's Avonds komen we aan om 17u20 in Antwerpen Berchem. Probeer een beetje af te spreken met andere JNM'ers zodanig dat we met zo weinig mogelijk auto's moeten rijden.

Wat breng je mee?

- een potje goedgezind
- slechte kleren
- eventueel een schopje om een zandkasteel mee te helpen maken
- een lunchpakket en een drinkenbus
- een zakje goed weer

Tot dan !!!!

Verantwoordelijken:
Stef Bastiaansen (0499/38.24.81)
Leen Van Delm (0475/87.30.62)

Plantenwerkgroep 2004

Zoals ieder jaar gaat de plantenwerkgroep ook dit jaar weer op donderdagavond op stap. Via ANKONA "Antwerpse koepel voor natuurstudie" hadden we de vraag gekregen om vochtige graslanden te inventariseren. Dit zal een project zijn dat over 3 jaar loopt, om er later een boek over uit te geven. Uiteraard doen wij mee, maar zoals u kan zien op de activiteitenkalender, zijn er ook een paar andere wandelingen bij.

Ga je graag mee, noteer dan alvast de datums in uw agenda.
Zoals u las, vochtige weilanden, raad ik u aan om altijd laarzen mee te nemen.

Hoelang duren die wandelingen? Meestal tot het donker wordt.
Als er nog vragen zijn, kan je altijd met mij contact opnemen,
GSM: 0478/ 36 12 22.

Tot ziens op een of vele van onze plantenwandelingen.

Tot dan

Govaerts Jack

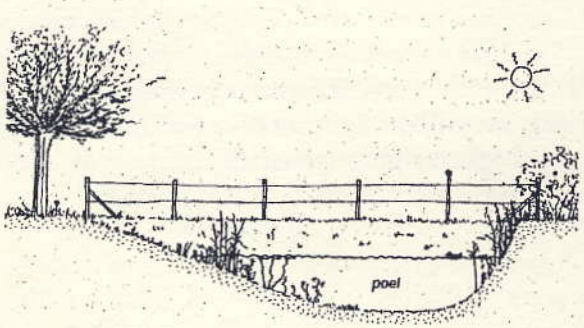

Bezoek aan het land van Stille Waters

18 april 2004.

Vertrek om 8.00 uur aan het museum in de Karel Boomstraat.
We rijden met eigen wagens, dus best is om met elkaar af te spreken om zoveel mogelijk samen te rijden. De tocht gaat over Antwerpen en Temse naar de streek van Klein-Brabant.
Over de Scheldebrug nemen we de weg langs het sas en de Oude Schelde naar Weert. Onderweg hebben we een mooi uitzicht op het kasteel van Graaf Marnix de St. Aldegonde.
In Weert gaan we wandelen. We kunnen een tocht maken over de dijk langs de Schelde en een natuurgebied met riet en wilgen naar de voetveer aan de Rosendaalhoeve. Mogelijkheid om de veer te nemen naar de overkant en daar de samenloop van de Durme en de Schelde te bewonderen. Daarna ongeveer dezelfde weg terug naar Weert.
Ook is er een mogelijkheid om een rondwandeling te maken van 6 à 7 km.
Samenkomst terug in Weert en dan rijden we naar Hingene.
Hier brengen we in de namiddag een bezoekje aan "de Notelaer". Dit jachtpaviljoen hoort bij het kasteel d' Ursel in Hingene. Het mooie paviljoen is gekend als het kasteel Vorlat uit de serie "Stille Waters".
Mogelijkheid om een wandeling te maken naar Hingene en terug keren langs de Schelde of een kleine boswandeling of een wandeling naar Buitenland.
We proberen rond vijf uur weer thuis te zijn.
Een dag om te genieten voor iedereen, vooral voor ouders en kinderen, er zijn vele mogelijkheden voor elke leeftijd.
Laarzen of stevige schoenen zijn aangeraden.
Picknick voor 's middags meebrengen.

Ria

JACHTPAVILJOEN
" DE NOTELAER"

Bij het herstelde jagersoord
Op de Scheldedijk te Hingene

Door de gouden dreef der dromen
Wandel ik U tegemoet,
In het ruizen van de bomen
Bij het wassen van de vloed.

Van uw wonden gaaf genezen,
- hèèn het dreigend doordsgevaar –
staat gij bij de stroom herrezen
luisterrijke "Notelaar" !

Kleurig kleinood aan de Schelde,
jagersrijk vol hoorngeschal,
waar te lang de vrees me kwelde
om uw radeloos verval …

Rijs voortaan voorgoed omgeven
Door de roep van de patrijs
Als een "Notelaar" verweven
Met het Scheldeparadijs …

Bert Peleman

Conservators :

De Halsche Beemden (Mind.)

Tom Verschraegen
Abelenstraat 11/2
3500 Hasselt
☎ 0486/28.50.96

Aschputten (Meer)

Bart Hoeymans
Sint Clemensstraat 8
2322 Minderhout
☎ 03/314.48.48

Frankenberg (Meer)

Gie Segers
Sluiskensweg 4
2310 Meer
☎ 03/315.88.06

Jan Spannenburgmuseum (Hoogstraten)

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41

PiepWerkGroep (Pi.W.G.) JNM

Eva Van Loock
Tinnepotstraat 14
2320 Hoogstaten
☎ 03/314.33.53

Hoofdredacteur 't Bieteutje :

Wim Verschraegen
Vooraard 10
2322 Minderhout
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)
ingridwim@hotmail.com

Contactpersonen deelwerkgroepen van Werkgroep Natuurstudie :

VogelWerkGroep (V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

PlantenWerkGroep (P.W.G.)

Jack Govaerts
Donckstraat 12
2321 Meer
☎ 03/315.71.85

Amfibieën-, Reptielen en Vissen WerkGroep (A.R.V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

Vieze BeestjesWerkGroep (V.B.W.G.) of Werkgroep Ongewervelden + WG Natuurfotografie

Wim Verschraegen (zie hoger)

ZoogdierenWerkGroep (Z.W.G.)

Dimitri Van Pelt
Moerstraat 48
2320 Hoogstraten
☎ 0476/90.72.49

NATUURWERKGROEP
MARKVALLEI

Reservatenfonds Markvallei : 035 - 1758415 – 40

piniteut

halloooow!!!

Dag liefste piepsies en ini's!!!

Hier zijn we weer! Als je nu al zit te dromen van de zomer en natuurlijk ook van ons kamp, heb je geluk. In deze piniteut vind je al veel informatie over ons superkamp! Dus lees dat zeker maar goed en laat het zeker ook aan de mama en de papa lezen!
Geniet voor de rest van de lentekriebels die gaan komen en natuurlijk ook van deze piniteut!

Dikke smakkies van de JNM-begeleiding!

lidgeld!!!!!

We hebben gemerkt dat er nog enkele (waaronder veel begeleiding!!!) zijn die hun lidgeld opnieuw moeten betalen. Dus hier vind je nog eens hoe je dat moet doen.
Je stort het lidgeld op rekeningnummer 001-2280592-04 van JNM, Kortrijksepoortstraat 192 te 9000 Gent. Vermeld daarbij je geboortedatum en telefoonnummer. Dit zijn de lidmaatschapskosten:

- Je bent tussen 13 en 25 jaar, je hebt geen broer of zus in de JNM zitten, dan betaal je als **Gewoon Lid €15,00**
- Je bent tussen 8 en 12 jaar, je hebt geen broer of zus in de JNM, stort dan **€15,00** als Pieper.
- Je bent tussen 8 en 25 jaar, je hebt een broer of zus in de JNM, dan hoef je slechts **€9,50** te betalen.
- Je kan ook steunlid worden. Dan betaal je **€19,00**.

water zuiveren!!!

Benodigdheden

Een doorschijnende plastieken fles, vervuild water, steengruis, keien, zand, gewassen, houtskool, vilt, een opvangpotje

Opstelling

- Snij de hals van de fles en maak een niet te groot gat in de bodem.
- Breng laagje na laagje aan in de fles. Eerst de vilt, dan de houtskool (gewassen), zand, steengruis, keien en als laatste het te zuiveren water.
- Breng onder het gat het opvangpotje aan.

Je moet extra aandacht besteden aan het houtskool. Ze moet eerst zeer goed gewassen worden voor ze in de fles wordt gedaan.
Je kan nu enkele proeven doen. Bijvoorbeeld water dat met zand, zout, waspoeder, inkt, afwasmiddel vermengt is, zuiveren.

Veel plezier ermee!

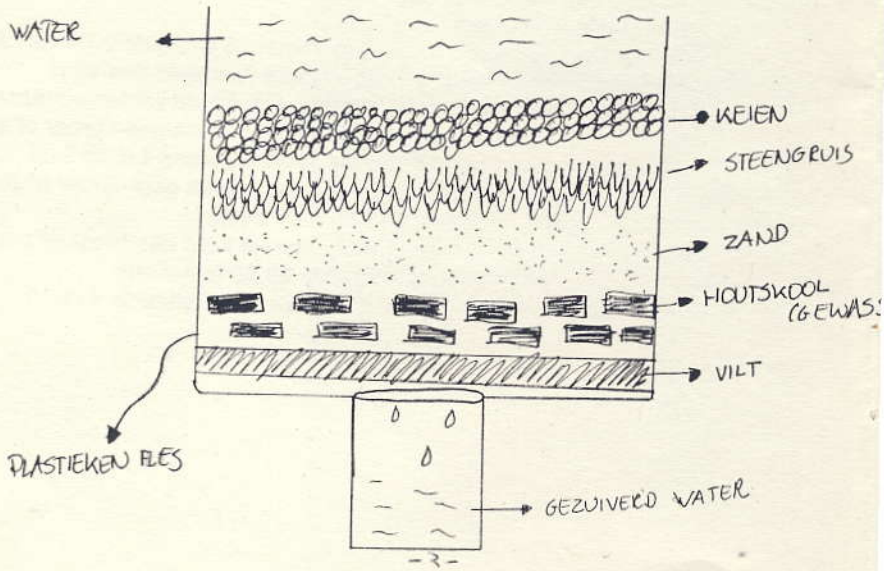

ACTIVITEITENKALENDER

zondag 4 april 2004 ***ZONDAGSWANDELING***

Vandaag trekken we naar de Broskens, steeds weer een verrassend gebied.
Waar ? Wanneer? Kerk Minderhout om 9.00 uur
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 17 april 2004 ***UITSTAP JNM***

Stef en Leen organiseren een activiteit aan de middenkust.
Waar ? Wanneer? Zie artikel
Verantwoordelijke: Stef Bastiaansen en Leen Van Delm
Organisatie: JNM Markvallei

zondag 18 april 2004 ***WANDELING LANGS DE SCHELDE***

We trekken vandaag naar de streek van Bornem en Hingene.
Waar ? Wanneer? Jan Spannenburgmuseum om 8.00 uur.
Verantwoordelijke: Ria Van Aelst (03.315.74.41)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei.
Picknick niet vergeten. Zie ook afzonderlijk artikel.

donderdag 22 april 2004 ***PLANTENWANDELING***

Wandeling in Lange Beemden bij Flor Verschueren.
Waar ? Wanneer? 's Boschstraat 19.00u
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 25 april 2004 ***DAG VAN DE AARDE***

Vandaag worden we in Mechelen verwacht. Meer inlichtingen in afzonderlijk artikel.
Verantwoordelijke: Drej Oomen en Stijn Leestmans
Organisatie: Natuurpunt en JNM Markvallei

zondag 25 april 2004 NATUURWANDELING GROOT SCHIETVELD

Gegidste wandeling. Vooraf melden bij Jan Horsten. Niet-leden: 2,5 EUR
Waar ? Wanneer? Parking aan slagbomen tussen groot en klein schietveld, langs de baan Brecht – Wuustwezel, 14.00u
Verantwoordelijke: Jan Horsten (03.314.22.55)
Organisatie: Velt Noorderkempen

donderdag 29 april 2004 ***PLANTENWANDELING***

Wandeling aan de Leiloop in Meer.
Waar ? Wanneer? Vredesboom Meer om 19.00 u.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

donderdag 6 mei 2004 ***PLANTENWANDELING***

Deze avond bezoeken we de nieuwe percelen aan de Aschputten.
Waar ? Wanneer? Vredesboom Meer om 19.00 u.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 8 mei 2004 ***BEZOEK PROEFBEDRIJF MEERLE***

Geleid bezoek aan de installaties, proefvelden en biologische afvalwaterzuivering (rietveld). Informatie over professionele tuinbouw en milieuvriendelijke teeltwijzen. Vooraf aanmelden bij Jan Horsten.
Waar ? Wanneer? Proefbedrijf Meerle (Voort 71), 9.00u
Verantwoordelijke: Jan Horsten (03.314.22.55)
Organisatie: Velt Noorderkempen

zondag 9 mei 2004 ***ZONDAGSWANDELING***

Samen met onze vrienden van Zundert gaan we nachtegalen zoeken.
Waar ? Wanneer? Halsche Beemden om **8.00 u.**
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

donderdag 13 mei 2004 ***PLANTENWANDELING***

We trekken vandaag langs de Mark op Groot Eyssel.
Waar ? Wanneer? Vredesboom Meer om 19.00 u.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 15 mei 2004 ***IN DE WEI MET STIJN***

De JNM gaat op zoek wat er in de wei te vinden is. Weidevogels maken het hoofdmenu uit. - **met fiets** -
Waar ? Wanneer? Lokaal om 13.15u of Vredesboom Meer om 14.00u.
Verantwoordelijke: Stijn Leestmans (0479.93.21.12)
Organisatie: JNM Markvallei

donderdag 20 mei 2004 ***PLANTENWANDELING***

Deze avond brengen we een bezoek aan het Moer in Zondereigen.
Waar ? Wanneer? Dorpsplein Minderhout om 19.00 u.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

maandag 24 mei 2004 ***BELEIDSWERKGROEP***

Ter voorbereiding van de milieuraad.
Waar ? Wanneer? Lokaal om 20.00 uur.
Verantwoordelijke: Jef Leestmans (0475.69.53.53)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei.

woensdag 26 mei 2004 ***VERGADERING NME***

Waar ? Wanneer? Lokaal om 20.00 u.
Verantwoordelijke: Drej Oomen (03.315 02 45)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei.

donderdag 27 mei 2004 ***PLANTENWANDELING***

We trekken langs de Mark, ofwel in Beek of in Groot Eyssel.
Waar ? Wanneer? Vredesboom Meer om 19.00 uur.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

woensdag 2 juni 2004 ***VERGADERING NATUURPUNT***

Waar ? Wanneer? Lokaal om 20.00 u.
Verantwoordelijke: Drej Oomen (03.315 02 45)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei.

donderdag 3 juni 2004 ***PLANTENWANDELING***

Vanavond gaan we naar het Nederlands stuk van de Halsche Beemden.
Waar ? Wanneer? Dorpsplein Minderhout om 19.00 uur.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 6 juni 2004 ***ZONDAGSWANDELING***

We bezoeken deze morgen de heemtuin in Rucphen.
Waar ? Wanneer? Vredesboom in Meer om 9.00 uur.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

donderdag 17 juni 2004 **PLANTENWANDELING**

Vandaag gaan we naar Papenvoort of naar Wortel Kolonie.
Waar ? Wanneer? Boomkes Wortel om 19.00u.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

vrijdag 18 juni 2004 **DEADLINE 'T BIETEUTJE**

Artikels moeten binnenkomen bij Wim Verschraegen.

vrijdag 18 juni 2004 **AVONDWANDELING**

We gaan zien naar de natuurontwikkeling langs de Nederlandse Mark.
Waar ? Wanneer? Parking Paters Meersel-Dreef om 19.30 u.
Verantwoordelijke: Drej Oomen (03.315 02 45)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei.

donderdag 24 juni 2004 **PLANTENWANDELING**

Wandeling in het Broek te Chaam met de mensen van Mark en Lei.
Waar ? Wanneer? Kerkplein Meerle om 19.00 uur.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

Zaterdag 26 juni 2004 **OPEN BIOBEDRIJVENDAG**

Rondleiding doorheen het tuinbouwbedrijf en de bio-winkel.
Waar ? Wanneer? Wijngaardhof, Heidsiebaan22, Westmalle. Tussen 10.00u en 17.00u
Verantwoordelijke: Jan Horsten (03.314.22.55)
Organisatie: Velt Noorderkempen

donderdag 1 juli 2004 **PLANTENWANDELING**

Als laatste wandeling uit de reeks trekken we naar het Groot Schietveld in Wuustwezel/Brecht.
Waar ? Wanneer? Pax Hoogstraten om 19.00 uur.
Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03.315.71.85)
Organisatie: Natuurpunt Markvallei

KAMP!!!!

Natuulijk gaan we dit jaar ook weer op kamp! Dit jaar gaan we met de JNM op kamp naar de Voerstreek in Sint- Pieters Voeren.
We gaan dit jaar een week gaan in plaats van 10 dagen zoals verleden jaar. We vertrekken op maandag 19 juli en komen terug aan op zondag 25 juli! Dus zeg vlug tegen je ouders dat jullie dan niet op reis mogen gaan zodat je met de JNM op kamp kunt gaan. Hieronder op het kaartje van België kan je zien waar juist de Voerstreek ligt.

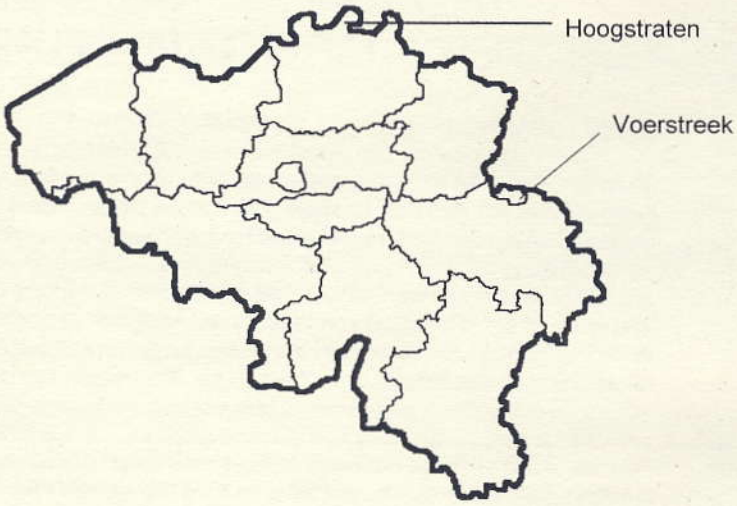

Begin ook alvast je fiets maar te poetsen en te zien of alles wel in orde is want dit jaar nemen we de fiets mee. Wees gerust we fietsen er niet naartoe. We gaan zoals gewoonlijk met de trein!

Hoeveel kost het kamp?

Omdat we nu een weekje gaan in plaats van 10 dagen kost het kamp natuurlijk ook iets minder. Dit jaar zal het 50 eurootjes kosten.

Wat moet je doen om je in te schrijven?

Je stort 50 euro op onze JNM rekening 414-6083721-14 met als vermelding je naam en JNM-kamp. Dit moet gebeuren VOOR 1 juli. Dus je hebt nog wel eventjes tijd, maar vergeet het niet!
Als je ingeschreven bent krijg je een paar weken voor het kamp een kampboekje aan en daar staat alle verdere informatie in.

Als je nog vragen hebt over het kamp, mag je altijd bellen naar onze kampvoorzitter Stef Bastiaansen op het nummer 0499/382481.

OPROEP – OPROEP – OPROEP

Liefste mama's en papa's!

Zoals je al gelezen hebt, nemen we de fiets mee op kamp. Maar we hebben daar wel een probleempje. Die fietsen moeten daar geraken. Daarom zoeken we ouders die misschien een aanhangwagen hebben of een bestelwagen of... en die dus de fietsen naar daar kunnen brengen en ze ook kunnen komen halen. Het gaat hier in het totaal om zo'n 30 fietsen maar als je er al 10 kan vervoeren is het ook al geweldig!
Wanneer moeten die daar zijn? Het kamp begint op 19 juli maar er zal al begeleiding aanwezig zijn om 17 en 18 juli. De fietsen komen halen zal wel op 25 juli moeten gebeuren. Uiteraard vergoeden we de vervoerskosten.
Dus als je zelf zin hebt om onze fietsen naar daar te brengen en/of ze te komen halen, laat het ons dan zo snel mogelijk weten! Hiervoor bel je best ook naar Stef Bastiaansen (0499/382481).
Alvast heel erg bedankt!!!!

Yow de piepers! Heey de ini's!
Hebben jullie er zin in? Dat is
maar goed ook, want het is

Dag van de Aarde

met speciaal voor jullie:

Nationale Piep- & Inidag

op 25 april!

met:
- ★ inschrijven bij Leen (leenvandelm@hotmail.com, 0475/87 30 62)
  - vóór 15 april
- ★ picknick meenemen
- ★ instructies voor vervoer volgen later, afhankelijk van de inschrijvingen
- ★ het is in Michelen te doen, we zullen dus tussen 9 en 10u vertrekke

doehoejjj!!!

Zo, deze piniteut zit er weer op! Geniet van de lente en tot op onze activiteiten!!! Nog eventjes vermelden dat in juni er geen activiteiten zijn. Dat komt omdat de leiding dan achter de boeken zitten voor te leren voor de examens!

Als je zin hebt om een artikeltje te schrijven over je huisdier of een mooie tekening te maken, hou je dan zeker niet in! Bezorg het dan aan
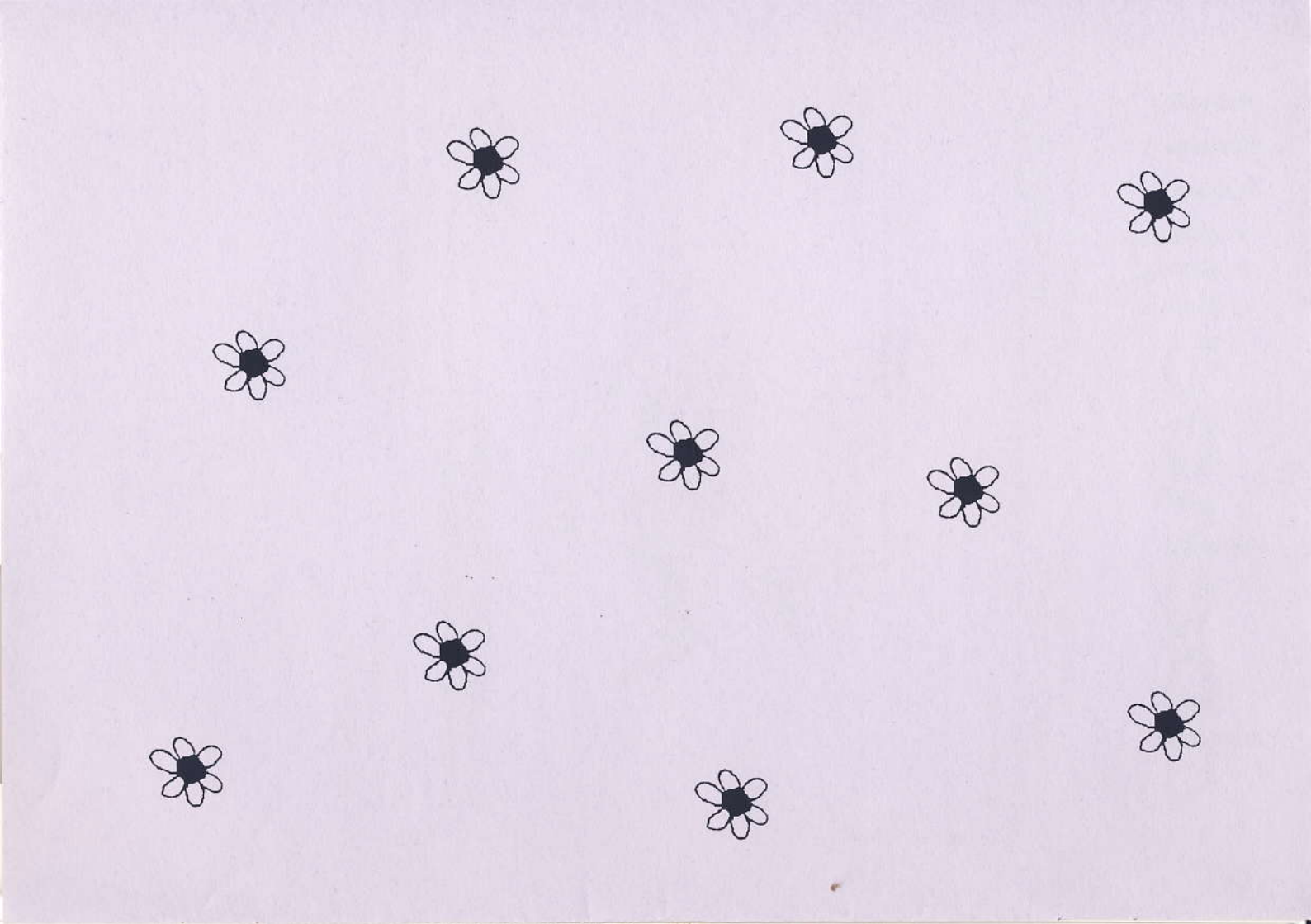
Eva Van Loock
Tinnenpotstraat 14
2320 Hoogstraten